

Heerlen

Nota Reserves en Voorzieningen

Datum
19 december 2018

Afdeling
Strategie en Control

Inhoud

1	Inleiding en samenvatting	5
2	Reserves	7
2.1	Functies reserves	7
2.2	Soorten reserves	7
3	Voorzieningen	11
3.1	Soorten voorzieningen	12
3.2	Vorming voorzieningen	13
3.3	Toevoegingen en onttrekkingen aan voorzieningen	13
3.3	Vrijval voorzieningen	13
4	Verantwoording	14
I	Beslissingsboom soort reserve of voorziening	15
II	Format reserves en voorzieningen	16
III	Overzicht reserves	17

1 Inleiding en samenvatting

Waarom een nieuwe nota reserves en voorzieningen?

Voor u ligt de geactualiseerde Nota reserves en voorzieningen. Aanleiding voor deze actualisatie is dat de looptijd van de voorafgaande nota is verlopen. Volgens artikel 11 van de Financiële verordening van de gemeente Heerlen moet het college eens in de 4 jaar een bijgestelde Nota reserves en voorzieningen aan de gemeenteraad aanbieden. Tegelijkertijd is de nota tekstueel verduidelijkt.

Doelstelling

De doelstelling van deze nota is:

- Het vastleggen van het gemeentelijk kader over de inrichting en het gebruik van reserves en voorzieningen.

Wettelijk kader

Het wettelijk kader voor reserves en voorzieningen wordt gevormd door de Gemeentewet, het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de Financiële verordening. In het vervolg van de nota wordt hier nader op ingegaan.

Wat zijn reserves en voorzieningen

Reserves

Reserveren kan gezien worden als een vorm van sparen. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen de algemene reserve¹ en bestemmingsreserves (artikel 43 BBV). De algemene reserve is niet gelabeld aan een bestemming en is een buffer voor onvoorziene uitgaven. Bestemmingsreserves zijn opgericht voor een bepaald doel. De gemeente spaart voor een specifieke uitgave of kan kleinere wisselingen in het bestedingspatroon opvangen. Zowel het instellen, het toevoegen (storten) en het onttrekken van gelden uit de reserves is een raadsbevoegdheid. Besluitvorming vindt plaats door het vaststellen van de begroting, de jaarrekening, de tussentijdse rapportages of door een separaat raadvorstel.

Voorzieningen

Voorzieningen (artikel 44 BBV) zijn altijd gelabeld aan een bepaalde bestemming, maar in tegenstelling tot reserveringen dekken zij verplichtingen of risico's af, waarvan de omvang en het tijdstip van optreden onzeker zijn, maar de hoogte is in te schatten. De raad kan de bestemming van voorzieningen niet wijzigen. Het vermogen in een voorziening behoort tot het vreemd vermogen van de gemeente, omdat het bedrijfseconomisch niet mag worden uitgegeven aan andere doeleinden. De besteding van het geld ligt vast (= verplicht). Alleen de raad is bevoegd om voorzieningen in te stellen. Behoudens de voorzieningen middelen van derden en risico- en verplichtingenvoorzieningen (vanwege wettelijke verplichtingen, BBV). Besluitvorming over de instelling van de voorziening vindt plaats bij het vaststellen van de begroting, de jaarrekening, de tussentijdse rapportages of door een separaat raadvorstel.

1 De algemene reserve bestaat uit de algemene reserve en de algemene reserve grondbedrijf (zie hoofdstuk 2).

Onderscheid tussen reserves en voorzieningen

	Reserve	Voorziening
Verantwoordelijkheid	De raad besluit over : - Het instellen van de reserve. - De stortingen en de onttrekkingen uit de reserve. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering binnen de raad gestelde kaders.	De raad besluit over : Het instellen van de voorziening. Behoudens de voorzieningen middelen van derden en risico- en verplichtingen voorzieningen (vanwege wettelijke verplichtingen (BBV)).
Onderdeel van:	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
Wijziging bestemming	Mogelijk	Niet mogelijk
Rente	Rentetoevoeging toegestaan.	Rentetoevoeging niet toegestaan, tenzij er sprake is van een contante waarde.
Financiële onderbouwing	Niet verplicht, wel wenselijk	Ja, verplichte onderbouwing
Indeling	- Algemene reserve (algemene reserve + algemene reserve grondbedrijf) - Bestemmingsreserves	Voorzieningen voor: - Egalisatie van kosten - Middelen van derden - Verplichtingen, verliezen en risico's. - Egalisatie van tarieven - Bestaande risico's - Toekomstige vervangingsinvesteringen (waarvoor heffing wordt gebruikt).
Weerstandscapaciteit	Algemene reserve telt mee voor weerstandscapaciteit	Telt niet mee voor weerstandscapaciteit

Leeswijzer

In de hoofdstukken 2 en 3 wordt een nadere toelichting gegeven op reserves en voorzieningen.

In hoofdstuk 4 wordt afgesloten met de verantwoording aangaande reserves en voorzieningen.

2 Reserves

2.1 Functies reserves

Reserveren is een vorm van sparen. Het instellen van reserves heeft verschillende functies die bepalend zijn voor de besteding en de voeding van de reserve:

- **Bufferfunctie:** Deze reserves zijn bedoeld om financiële tegenvallers op te vangen en maken onderdeel uit van het weerstandsvermogen van de gemeente.
- **Bestedingsfunctie:** Dit zijn de zogenaamde bestemmingsreserves die voor een bepaald doel (bestemming) zijn opgericht.
- **Egalisatiefunctie (gelijkmatigheid):** Met de reserve worden (jaarlijkse) resultaten geëgaliseerd.
- **Financieringsfunctie:** De reserve wordt gebruikt als financieringsmiddel.

2.2 Soorten reserves

Volgens artikel 43 BBV zijn er twee soorten reserves:

- **De algemene reserve**
Dit is een reserve waaraan geen bestemming is gegeven. De algemene reserve is voor het opvangen van risico's in algemene zin. De algemene reserve draagt veelal het karakter van spaarfunctie en buffer. Een buffer bijvoorbeeld ter dekking van mogelijke exploitatieverliezen.
- **Bestemmingsreserves**
Dit zijn reserves waaraan de raad een bepaalde bestemming heeft gegeven.

De algemene reserve, zoals bedoeld in artikel 43 van de BBV, bestaat uit de algemene reserve en de algemene reserve grondbedrijf. Beide reserves zijn bedoeld om fluctuaties in de exploitatie op te vangen. De algemene reserves worden gevoed door overschotten op de jaarrekening. De raad heeft de algemene reserve grondbedrijf gevormd, omdat de grondexploitatie en de daarmee samenhangende risico's dermate afwijken van de overige activiteiten van de gemeente dat een specifieke buffer gewenst is.

Het doel van de algemene reserve grondbedrijf is om winsten toe te voegen en verliezen te onttrekken vanuit projecten die samenhangen met grondexploitaties. De middelen in de algemene reserve grondbedrijf zijn algemene middelen die vrij besteedbaar zijn. Daarom spreken we hier van een algemene reserve en niet van een bestemmingsreserve.

Van toepassing zijnde kaders

Risicomanagement vormt een standaard onderdeel van de bedrijfsvoering. De Provincie Limburg besteedt in de 'Beleidskaders financieel toezicht' aandacht aan de omvang van de algemene reserve.

In de Nota risico's en weerstandsvermogen 2012 is de noodzakelijke omvang van de algemene reserve van de gemeente Heerlen vastgesteld. De vertaling in de begroting en in de jaarrekening vindt plaats in de paragraaf weerstandsvermogen van deze documenten.

Artikel 43 BBV

Artikel 43:

1. In de balans worden de reserves onderscheiden naar:
  - a. De algemene reserve;
  - b. De bestemmingsreserves.
2. Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan Provinciale Staten respectievelijk de raad een bepaalde bestemming heeft gegeven¹.

¹ De regelgeving in de BBV is zowel van toepassing op de het financiële beleid van provincies als van gemeente. Binnen de gemeente Heerlen is uitsluitend de raad bevoegd om een bestemming aan een reserve te geven.

Bestemmingsreserves

De raad is op grond van haar budgetrecht (artikel 189 Gemeentewet) bevoegd om in bestemmingsreserves financiële middelen opzij te zetten die voor een bepaald doel bestemd zijn.

De naam van de bestemmingsreserve komt overeen met dit doel. Voor zover mogelijk wordt vastgelegd wat de te verwachten bestedingen zijn (omvang en tijdstip). Bestemmingsreserves maken het voor een gemeente mogelijk om voor grote (eenmalige) uitgaven te sparen zonder dat het jaarlijkse begrotingsevenwicht doorbroken wordt. Hierbij kunt u denken aan:

- Het waarborgen van specifieke uitgaven.
- Kosten van rente en afschrijvingen (kapitaallasten) van gemeentelijk eigendom, zoals gebouwen, wegen, bruggen en speeltoestellen.
- Het veilig stellen van specifieke uitgaves of investeringen in kapitaallasten via bestemmingsreserves (onafhankelijk van de toekomstige budgettaire situatie).
- Een gelijkmatige verdeling van lasten in een boekjaar.

Door geld te onttrekken uit de reserve is het mogelijk om in een jaar meer aan een bepaald doel te besteden dan in het jaarbudget beschikbaar is. We noemen dit het 'egaliseren van kosten', waardoor er jaarlijks een sluitende begroting is. In tegenstelling tot een voorziening is de raad nog wel vrij om de bestemming te wijzigen en hoeft het bedrag niet noodzakelijkerwijs toereikend te zijn. Een bestemmingsreserve is eindig.

2.3 Vorming van reserves

Volgens artikel 54 van de BBV moet bij de instelling van de reserve het doel goed worden omschreven, zodat duidelijk is waarvoor gemeente de middelen aangewend. De raad vormt nieuwe reserves bij de jaarrekening en begroting, omdat dan bekend is welk geld er beschikbaar is aan het einde van het begrotingsjaar. Tegelijkertijd is er een totaaloverzicht van de gemeentelijke prioriteiten. Hierdoor is een integrale afweging mogelijk. Op deze momenten kan de raad - in samenhang met andere voorstellen - bestaande reserves, voorzieningen, risicoposten en balanspositie - de juiste afwegingen maken.

Deze afwegingen zijn noodzakelijk, omdat de financiële middelen beperkt zijn. Hierdoor zijn we genooddaakt om steeds weer te zoeken naar de meest doelmatige aanwendingsmogelijkheden. In onderstaand kader treft u een overzicht aan van de uitgangspunten voor de vorming van reserves.

Overzicht beleidsuitgangspunten voor de vorming van reserves

- Bij de instelling van reserves wordt nadrukkelijk de afweging gemaakt ten aanzien van de meerwaarde van de reserve boven reguliere begrotingsposten. Hiermee wordt beoogd het vormen van 'potjes' tegen te gaan.
- Bij de instelling van de reserve wordt het doel goed omschreven, zodat duidelijk is waarvoor gemeente de middelen aangewend. Eventueel kan de raad besluiten het college te autoriseren om voor dergelijke uitgaven de reserve aan te wenden.
- Bij de instelling van de reserve wordt de voeding van de reserve omschreven en vastgelegd.
- De maximaal gewenste omvang van de reserve wordt bepaald om te voorkomen dat een te hoog bedrag wordt afgezonderd van de algemene middelen. Ook wordt bepaald of het plafond moet worden nagestreefd en zo ja, op welke termijn. Indien nodig wordt ook een minimale omvang vastgesteld. Daarbij wordt tevens aangegeven hoe wordt omgegaan met de reserve wanneer deze bodem wordt bereikt.
- Indien mogelijk wordt vastgelegd wat de (verwachte) looptijd van de reserve is. De bestemming is al concreet gemaakt en het realiseren van het genoemde beleidsdoel leidt automatisch tot het overbodig worden van de reserve.
- Tijdens het opstellen van de begroting wordt nagegaan of alle reserves bijdragen aan het beoogde beleidsdoel en/of dat andere gemeentelijke prioriteiten zwaarder wegen, waardoor opheffing van reserves legitiem is.
- Indien noodzakelijk kan de raad ook gedurende het jaar via een raadsvoorstel of via de jaarlijkse tussenrapportages reserves vormen.

2.4 Toevoegen en onttrekking aan reserves

Bij toevoegingen en onttrekkingen aan reserves bestemmen we het geld uit de reserves voor een bepaald doel. De raad is op basis van artikel 189 van de Gemeentewet bevoegd om geld aan een reserve toe te voegen of te onttrekken. Het toevoegen en onttrekken aan een reserve heet muteren.

Besluitvorming vindt plaats door het vaststellen van de begroting, de jaarrekening, de tussentijdse rapportages of door een separaat raadvorstel. De uitvoering vindt plaats door het college. In bijlage 3 treft u een overzicht aan van de reserves per 1 januari 2018 en de systematiek van toevoegen en onttrekken.

Vrijval Reserves

Bestemmingsreserves vallen vrij op het moment dat het bestedingsdoel niet meer manifest is.

De raad is in principe vrij om de middelen die beschikbaar komen door de vrijval van reserves op alternatieve wijze aan te wenden. Standaard is dat de vrijgekomen middelen worden toegevoegd aan de algemene reserve.

Rente

De saldi van de reserves worden als intern financieringsmiddel aangewend. Over deze financieringsmiddelen, worden (net als bij derden aangetrokken geldleningen) rente berekend. De filosofie hierachter is dat als er geen reserves waren de gemeente meer geldleningen zou moeten aantrekken ter financiering van de activa en dus ook rente zou moeten betalen. Dit wordt 'bespaarde rente' over reserves genoemd en wordt ingezet als algemeen dekkingsmiddel. Uit bedrijfseconomisch oogpunt is het echter ook noodzakelijk om rente te berekenen. Dit is in verband met een juiste kostprijsberekening (onder andere voor het bepalen van de juiste hoogte van de leges). Het BBV staat toe dat er rente aan reserves wordt toegevoegd, de zogenaamde toevoegrente.

3 Voorzieningen

Bij reserves is de raad volledig vrij om deze te vormen, voeden en aan te wenden. Voor voorzieningen geldt dit niet: Er staan 'verplichte uitgaven' tegenover. Dat wil zeggen dat het een plicht of verantwoordelijkheid van de gemeente is om op een bepaalde manier te handelen of te presteren richting een derde. In een voorziening zijn dus verschillende financiële middelen opzij gezet voor een te kwantificeren verplichting, verlies of risico. Deze verplichtingen of risico's kunnen zich voordoen naar aanleiding van activiteiten in heden of verleden (zoals de aankoop/ bouw/ renovatie van een gebouw en de aanzegging van ontslag aan zittend personeel). Zoals in artikel 44 van de BBV beschreven, heeft een voorziening een aantal kenmerken:

- De verplichting of het risico is in te schatten (kwantificeerbaar). De hoogte van de voorziening moet bepaald zijn door een beargumenteerde berekening. Elke voorziening moet dus exact de omvang hebben van het betreffende risico (mag dus niet groter of kleiner zijn). Een voorziening kan dus 'in principe' niet negatief zijn.
- Een voorziening bestaat uit het zogenaamde vreemd vermogen. Dat wil zeggen dat de gemeente het vermogen in een voorziening (bedrijfseconomisch) niet aan andere doeleinden mag besteden.
- De gemeente mag geen voorzieningen aanwenden om structurele tekorten af te dekken. Bij onderhoudsvoorzieningen hebben deze een egaliserend karakter, waardoor we fluctuaties in de meerjarenbegroting voorkomen.

Artikel 44 BBV

Artikel 44

1. Voorzieningen worden gevormd wegens:

- a. Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.
- b. Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten.
- c. Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
- d. De bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven als bedoeld in artikel 35, eerste lid onder b.

2. Tot de voorzieningen worden ook gerekend van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen, bedoeld in artikel 49, onderdeel b.

3. Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.

3.1 Soorten voorzieningen

Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's.

Dit is een voorziening voor verplichtingen, verliezen of risico's waarvan de omvang per balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten. De uitgave is onvermijdelijk.

Voorziening ter egalisatie van kosten

Dit is een voorziening voor kosten die in een volgend begrotingsjaar worden gemaakt en die kosten zijn oorsprong vinden in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar zijn bedoeld om te komen tot een gelijkmatige verdeling van de lasten in een aantal begrotingsjaren.

Egalisatievoorzieningen tarieven

Dit betreffen voorzieningen voor het opvangen van ongewenste schommelingen in de jaarexploitatie.

Dit kan het gevolg zijn van afwijkende inkomsten uit heffing van gemeentelijke belastingen en van fluctuaties in kosten van dienstverlening. De gemeente Heerlen kent twee egalisatievoorzieningen tarieven:

- Egalisatievoorziening afvalstoffenheffing
- Egalisatievoorziening rioolrenovaties

Uitgangspunt is dat de tarieven, die aan burgers worden doorberekend, aan het begin van elk jaar voor het gehele jaar worden vastgesteld. Dit houdt in dat er geen tariefswijzigingen door het jaar heen voorkomen. Ook mag het totaal aan geïnde heffingen de kosten van dienstverlening niet overtreffen.

Voorzieningen middelen van derden

Dit betreffen voorzieningen voor nog niet bestede gelden die de gemeente van derden krijgt en waaraan stringente bestedingscondities zijn verbonden (er is dus sprake van een terugbetalingsverplichting, bij het eventueel vrijvallen van de voorziening). Hierbij kan gedacht worden aan gelden van marktondernemers (promotiefonds markten), waarvoor de gemeente een voorziening heeft ter promotie van de markt.

Voorziening toekomstige vervangingsinvesteringen

Het betreffen voorzieningen die bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven als bedoeld in artikel 44 (BBV), eerste lid onder d. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan vervangingen van riool die op een zeker moment worden uitgevoerd.

Uitzonderingen

- Als de grootte van het risico onbekend is, dan neemt de gemeente dit risico op in het onderdeel risico's van de paragraaf Weerstandvermogen van de gemeentelijke begroting en jaarrekening.
- De uitkeringen en ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel en de Nederlandse overheidslichamen - die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren – worden gerekend tot de overlopende passiva (en niet tot voorzieningen).
- De gemeente heeft zogenaamde voorzieningen waarin men geld achter de hand houdt, omdat derden (debiteuren) hun financiële verplichtingen niet aan ons nakomen. Dit zijn geen voorzieningen als bedoeld in de BBV. Met andere woorden: Een voorziening dubieuze debiteuren kennen we administratief wel als voorziening, maar wordt in de rekening niet apart genoemd.

3.2 Vorming voorzieningen

Het vormen van een voorziening valt onder het budgetrecht van de raad (artikel 189 Gemeentewet). Besluitvorming vindt plaats door het vaststellen van de begroting, de tussentijdse rapportage of door een separaat raadsvoorstel. De voorzieningen - middelen van derden en risico- en verplichtingen voorzieningen- zijn rechtswege verplicht (vanwege wettelijke verplichtingen (BBV).

3.3 Toevoegingen en onttrekkingen aan voorzieningen

De gemeenteraad is bevoegd (budget recht, artikel 189 Gemeentewet) om geld in de voorziening te storten en uit de voorziening te halen (onttrekken). Besluitvorming vindt plaats door het vaststellen van de begroting, de jaarrekening, de tussentijdse rapportages of door een separaat raadsvoorstel. De uitvoering vindt plaats door het college.

Het college adviseert de raad in ieder geval bij de jaarrekening over de aanwending van voorzieningen (BBV). Het beleid is om onttrekkingen, volgens de voorschriften in het BBV, rechtstreeks ten laste van de voorziening te boeken. Het toevoegen van geld aan de voorziening gebeurt via de exploitatie.

De gemeenteraad heeft via de zogenaamde tussenrapportages (die door het college zijn voorbereid) de mogelijkheid om substantiële afwijkingen die afhankelijk zijn van de bedrijfsvoering vast te stellen. Hierbij kunt u denken aan het bijstellen van een toevoeging (raadswijziging). Ook is het mogelijk dat de raad bij een tussenrapportage een nieuwe voorziening instelt (raadswijziging).

3.3 Vrijval voorzieningen

De voorziening kan alleen vrijvallen, omdat het achterliggende risico of de verplichting is veranderd. Een vrijval is dus altijd gebaseerd op een aangepaste berekening van het noodzakelijk niveau en is de daarmee de tegenhanger van de toevoeging. Van vrijval is zeker sprake als de verplichting of het risico in zijn geheel niet meer bestaat. Een vrijval van een voorziening wordt altijd verantwoord in de exploitatie als een bate. De vrijval van een voorziening valt onder het budgetrecht van de raad.

Toevoegingen vinden stelselmatig plaats en een vrijval incidenteel als gevolg van onverwacht gewijzigde omstandigheden. Omdat de gemeente een vrijval moet verantwoorden zodra deze manifest is, leidt een vrijval tot een melding in de tussentijdse rapportages in de loop van het begrotingsjaar.

Rente

Bij voorzieningen mogen volgens artikel 45 van de BBV geen rentetoevoegingen plaatsvinden. Een voorziening dient naar beste schatting dekkend te zijn voor de achterliggende verplichtingen en risico's. Tenzij er sprake is van een voorziening die tegen contante waarde is gewaardeerd, een dergelijke toevoeging is dan als het ware een inflatiecorrectie en geen rentetoevoeging.

4 Verantwoording

Het college verantwoordt aan de raad tijdens de jaarrekening, conform artikel 54 en 55 van de BBV over het beleid over reserves en voorzieningen. Deze informatie is per reserve opgenomen in het in het bijlagenboek bij het jaarverslag en dient jaarlijks geactualiseerd te worden.

Daarnaast wordt er tijdens de jaarrekening en begroting een overzicht verstrekt van nieuw gevormde reserves, dotaties, onttrekkingen en vrijval van reserves en voorzieningen.

Artikel 54 en 55 van de BBV

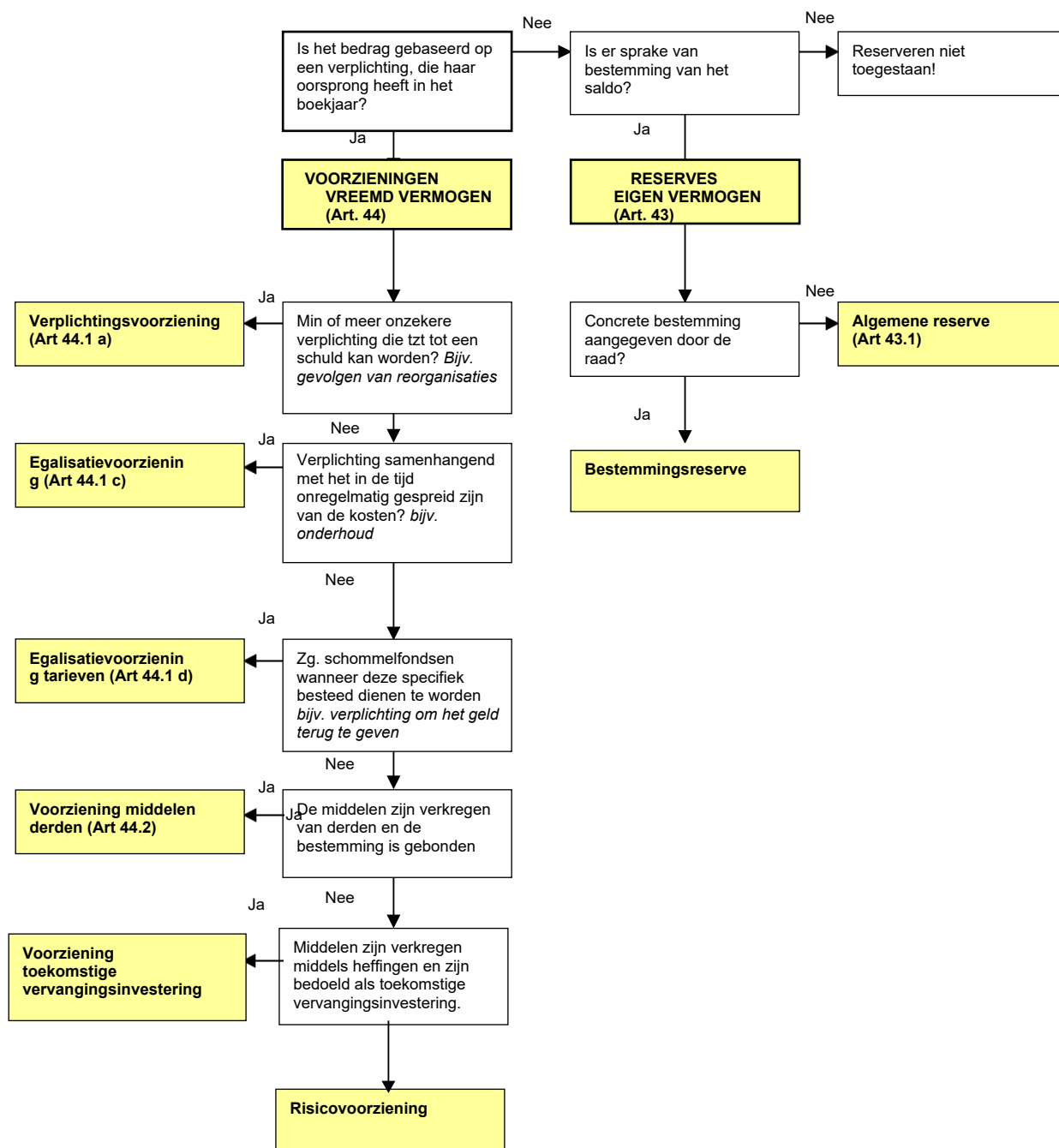
Artikel 54

- 1 In de toelichting op de balans worden de aard en reden van elke reserve en de toevoegingen en onttrekkingen daaraan toegelicht.
- 2 Per reserve wordt het verloop gedurende het jaar in een overzicht weergegeven. Daaruit blijken:
  - a. het saldo aan het begin van het begrotingsjaar;
  - b. de toevoegingen of onttrekkingen uit hoofde van het voorgaande boekjaar;
  - c. de toevoegingen of onttrekkingen bij het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening;
  - d. de verminderingen in verband met afschrijvingen op activa waarvoor een specifieke bestemmingsreserve is gevormd;
  - e. het saldo aan het einde van het begrotingsjaar.

Artikel 55

- 1 In de toelichting op de balans worden de aard en reden van de voorzieningen, bedoeld in [artikel 44](#) en de wijzigingen daarin toegelicht.
- 2 Per voorziening wordt het verloop gedurende het jaar in een overzicht weergegeven. Daaruit moet blijken:
  - a. het saldo aan het begin van het begrotingsjaar;
  - b. de toevoegingen;
  - c. ten gunste van de rekening van baten en lasten vrijgevallen bedragen;
  - d. de aanwendungen;
  - e. saldo aan het einde van het begrotingsjaar.

I Beslissingsboom soort reserve of voorziening

II   **Format reserves en voorzieningen**

Naam van de reserve / voorziening:																											
Objectnummer:																											
Afdeling:																											
Programma:																											
Verantwoordelijke beleidsmedewerker / projectmedewerker:																											
Soort reserve / voorziening:	Reserves (boeken via 73....) <table border="1"> <tr><td>☐</td><td>algemene reserve</td><td>☐</td><td>verplichtingenvoorziening</td></tr> <tr><td>☐</td><td>bestemmingsreserve</td><td>☐</td><td>risicovoorziening</td></tr> <tr><td>☐</td><td>bestemmingsreserve ter afdekking van kapitaallasten</td><td>☐</td><td>egalisatievoorziening</td></tr> <tr><td>☐</td><td></td><td>☐</td><td>egalisatievoorziening tarieven (spec. aanwendbaar)</td></tr> <tr><td>☐</td><td></td><td>☐</td><td>voorziening middelen van derden</td></tr> <tr><td>☐</td><td></td><td>☐</td><td>Voorziening toekomstige vervangingsinvesteringen</td></tr> </table>	☐	algemene reserve	☐	verplichtingenvoorziening	☐	bestemmingsreserve	☐	risicovoorziening	☐	bestemmingsreserve ter afdekking van kapitaallasten	☐	egalisatievoorziening	☐		☐	egalisatievoorziening tarieven (spec. aanwendbaar)	☐		☐	voorziening middelen van derden	☐		☐	Voorziening toekomstige vervangingsinvesteringen	Voorzieningen (boeken via 75....)	
☐	algemene reserve	☐	verplichtingenvoorziening																								
☐	bestemmingsreserve	☐	risicovoorziening																								
☐	bestemmingsreserve ter afdekking van kapitaallasten	☐	egalisatievoorziening																								
☐		☐	egalisatievoorziening tarieven (spec. aanwendbaar)																								
☐		☐	voorziening middelen van derden																								
☐		☐	Voorziening toekomstige vervangingsinvesteringen																								
Afwijkend rentepercentage?	☐	Nee																									
	☐	Ja, percentage is:	omdat:																								
Besluit: (res = raad, voorz. = b&w)																											
Datum besluit:																											
Ingangsdatum:																											
Einddatum:																											
Doel / beoogde effecten: Bij vrz.: -grondslag van vorming																											
Is actueel onderhoudsplan aanwezig? (bij onderhoudsegalisatievrz.)																											
Maximale omvang:																											
Minimale omvang:																											
Toelichting op min. en max. omvang:																											
Onderbouwing saldo per 31/12 (werkelijkheid):																											
Wijze van toevoegingen en toelichting:	Ten behoeve van welke kostenplaats en voor welk bedrag vinden toevoegingen plaats + toelichting?																										
Wijze van onttrekkingen en toelichting (kostenplaats alleen van toepassing voor reserves):	Ten behoeve van welke kostenplaats en voor welk bedrag vinden onttrekkingen plaats + toelichting?																										

III Overzicht reserves

In onderstaand overzicht geven wij per reserve aan welke afspraak bij het vormen van de reserve is gemaakt over het toevoegen of onttrekken van geld aan de reserve anders dan de in de begroting al is opgenomen.

Code	Reserve	Methode toevoeging/onttrekking
300009	Bestemmingsreserve bovenwijkse voorzieningen	Reserve wordt gevoed uit bijdragen vanuit grondexploitaties (€ 5.00 per m2 woonbebouwing).
300039	Bestemmingsreserve onderwijs huisvesting	Onvoorziene kosten voor onderwijshuisvesting. Indien saldo op het eind van het jaar lager is dan € 500.000 dan storten we bij tot dit bedrag. Indien saldo hoger is dan € 1.000.000 dan valt het meerdere vrij.
300058	Algemene reserve	n.v.t.
300100	Bestemmingsreserve Monumentenbeleid	n.v.t.
300102	Algemene Reserve Grondbedrijf	Afrekening van financieel resultaten op grondexploitaties.
300104	Bestemmingsreserve risico's grondexploitaties	Afrekening van financieel resultaten op grondexploitaties.
300124	Bestemmingsreserve erfpacht canon recreatiegronden	Onttrekking vindt plaats bij overdracht gronden en afboeking boekwaarde.
300148	Bestemmingsreserve Cofinancieringsfonds/ Fonds Economische Structuurversterking (FES)	Het college is gemandateerd om bijdrages uit het Fonds te doen en legt deze bij de jaarrekening voor aan de raad.
300149	Bestemmingsreserve nog uit te voeren werkzaamheden	Storten via aparte raadsvoorstellen. Onttrekken het jaar na toevoeging ten behoeve van het beleidsterrein waaruit de storting heeft plaatsgevonden.
300150	Bestemmingsreserve Wijkenbudget MSP	n.v.t.
300157	Bestemmingsreserve Buurtactieplan Passart 2009-2014	Onttrekking op basis van de gerealiseerde uitgaven nazorgactiviteiten van buurtactieplan.
300158	Bestemmingsreserve opbrengst bruglening Enexis Holding NV	n.v.t.
300160	Bestemmingsreserve Grondexploitatie	Mutaties: afrekening diverse grondexploitaties/projecten. Zodra de projecten gereed zijn komt deze reserve te vervallen.
300166	Bestemmingsreserve Schoonhouden / Zwerfvuil	n.v.t.
300170	Bestemmingsreserve Herstructurering	n.v.t.
300172	Bestemmingsreserve Reeds genomen besluiten.	n.v.t.
300179	Bestemmingsreserve Compensatie Investering BTW UWV	n.v.t.
300185	Bestemmingsreserve Sloopfonds	Toevoegingen vinden plaats door de voordelen op de verkoop van vastgoed ten gunste van het sloopfonds te boeken, tot een maximum van € 500.000. Onttrekkingen vinden plaats voor de afdekking van sloopkosten of het afboeken van boekwaardes.

Code	Reserve	Methode toevoeging/onttrekking
300187	Bestemmingsreserve Putgraaf	Op het moment dat wij de tijdelijke huisvesting verlaten boeken wij de boekwaarde af op de investering die in afbouw voor de tijdelijke huisvesting.

	Algemene omschrijving bestemmingsreserve kapitaallasten. BRKap. = Bestemmingsreserve kapitaallasten	In het kader van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is het niet toegestaan om reserves rechtstreeks in mindering te brengen op investeringen. Alle investeringen moeten bruto worden geactiveerd en afgeschreven. Indien het wenselijk is om eenmalige middelen (reserves of exploitatiebudgetten) in te zetten voor investeringen kunnen deze gestort worden in een (afzonderlijke) bestemmingsreserve ter dekking van de kapitaallasten. Er zijn op dit moment diverse reserves met dit doel.

300048	BRKap. Bernardinuscollege	n.v.t.
300049	BRKap. Sintermeerten college	n.v.t.
300050	BRKap. St Janscollege	n.v.t.
300052	BRKap. Juliana college	n.v.t.
300053	BRKap. Herle college	n.v.t.
300054	BRKap. Aldenhof college	n.v.t.
300055	BRKap. geoorm. Nieuwb OCC Broekland coll.	n.v.t.
300056	BRKap. geoormerkt MBP reserve inz. Nor	n.v.t.
300057	BRKap. geoormerkte reserve Fitness Herlecollege	n.v.t.
300095	BRKap.geoormerkt .Patronaat (Sit.wg 143)	n.v.t.
300125	BRKap. BreedMaatschVrzMolenb/Broedersch	n.v.t.
300126	BRKap. uitbreiding ZMOKBuitenh 2extra lokalen	n.v.t.
300127	BRKap. brede school H'hei aanv. Krediet	n.v.t.
300145	BRKap. parkeerautomaten H'heide	n.v.t.
300153	BRKap. Geoormerkt bestemmingsreserve dekk Kapitaallasten Jong.Acc.OASE	n.v.t.
300156	BRKap. Royal	n.v.t.
300161	BRKap. MAB (Multifunctionele Accommodatie Bekkerveld	n.v.t.
300171	BRKap. Aanbouw sporthal In de Biessen	n.v.t.
300178	BRKap. Hockeyveld Kaldeborn	n.v.t.